

Basketbol Antrenörlerinin Liderlik Yönelimlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Diyarbakır İli Örneği)

Examination of the Leadership Originations of Basketball Trainers According to Some Variables (for Diyarbakir Province)

* Hamdullah Ateş¹

¹ Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Diyarbakır, TÜRKİYE / hamdullah25@gmail.com / 0000-0002-4745-48818049

Özet: Bu çalışma Diyarbakır ilinde yer alan basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada araştırmacı tarafından hazırlanan, katılımcıların cinsiyet, yaş, gelir durumu ve antrenörlük yılı ile ilgili veri toplamak amacıyla kişisel bilgi formu ve Dursun, Günay ve Yenel (2019) tarafından geliştirilen “Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma grubunu Diyarbakır ilinde yer alan 135 kadın ve 110 erkek basketbol antrenörü oluşturmaktadır. Ölçek ve kişisel bilgi formu, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak çalışmaya katılan basketbolculara çevrim içi yöntem ile uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler SPSS.22 paket programında analiz edildi. Verilerin analizi işleminde betimleyici istatistikler, ikili grup karşılaştırmalarında bağımsız gruplar için t testi, çoklu grupları karşılaştırmada tek yönlü varyans analizi ANOVA testi uygulandı. Sonuçların yorumlanmasında 0,05 anlamlılık düzeyi ele alınmıştır. Çalışmaya katılan basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde ölçülen değişkenlere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir

Abstract: This study was conducted to examine the leadership orientations of basketball coaches in Diyarbakır. In the study, a personal information form and the "Multidimensional Leadership Orientations Scale" developed by Dursun, Günay and Yenel (2019) were used to collect data about the gender, age, income status and coaching year of the participants, prepared by the researcher. The research group consists of 135 female and 110 male basketball coaches in Diyarbakır. The scale and personal information form were applied to the basketball players who participated in the study with the online method using the purposeful sampling method. The data obtained as a result of the research were analyzed in the SPSS.22 package program. Descriptive statistics were used in the analysis of the data, t-test for independent groups was used in paired group comparisons, and one-way analysis of variance ANOVA test was used to compare multiple groups. The significance level of 0.05 was considered in the interpretation of the results. No statistically significant difference was found in the leadership orientations of the basketball coaches participating in the study according to the measured variables.

Anahtar Kelimeler: Basketbol, antrenör, liderlik.

Keywords: Basketball, coach, leadership.

Received: 19.05.2023 / Accepted: 16.09.2023 / Published: 20.10.2023

<https://doi.org/10.22282/tojras.1299612>

Citation: Ateş, H. (2023). Basketbol Antrenörlerinin Liderlik Yönelimlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi (Diyarbakır İli Örneği), The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS), 12 (4), 552-557.

GİRİŞ

Yıllar boyunca insanlar çeşitli nedenler ile toplu bir yaşam sürmüşlerdir. Toplu bir şekilde yaşam sonucunda oluşan topluluklar, içerisinde yer alan bireyler ile varlığını sürdürmüşlerdir. Topluluklar içerisinde yer alan bireyler ihtiyaç ve gereksinimlerini giderebilmek adına bu topluluklara ihtiyaç duyar ve toplulukların hareket ettiği yönde hareket ederler. Bireyler istek ve ihtiyaçlarını giderebilmek için de topluluk içerisinde iş bölümü yapma zorunlu olmaktadır (Arslan, 2013). Liderlik olgusu, herhangi bir sınırlama olmadan, din, dil ve ırk ayrımı gözetmeksizin her toplumda var olan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hayatın her alanında liderlik olgusu içerisinde barındırmayan bir organizasyon veya bir toplum bulunmamaktadır (Cengiz, 2008).

Liderlik, sözcüklerle ifade edilmesi zor olan bir kavram olarak karşımıza çıkmakta ve bu kavram üzerine de araştırmacılar ve düşünürler yıllardan bu yana tartışmaktadırlar (Thompson, 2000). Liderlik kavramını “pozisyon”, “kuvvet”, “etki”, “vizyon sahibi”, “emreden” gibi çeşitli kelimeler aracılığıyla ifade edilmektedir. Southern California Üniversitesi eski başkanı Dr. Steven Sample lider kavramını “kendisini takip edenlerin olduğu kişi” olarak basit bir şekilde ifade etmiştir (Voight, 2015). Liderlik olgusu, bireysel veya grubun hedeflerini gerçekleştirmek adına, belirli koşullar altında, bireyleri etkisi altına alarak yapmış olduğu faaliyetlere yön vermesi ve istenen hedeflere ulaşması süreci olarak ifade edilebilmektedir (Carrillo, 2019). Liderlik, liderin yaptığı işlerle ilgili bir süreçtir. Lider ise, çalışanlarını buldukları kurumun hedefleri ve amaçları doğrultusunda davranmaya yönelten, etkileyen kişi olarak kabul edilmektedir (Çelik, 2016).

Herhangi bir bireyin bir konuda başkalarını etkileyebilme süreci liderliğin temelini oluşturmaktadır. Başkalarını

herhangi bir konuda etkileyebilme sürecinde, lider özelliği olan bireylerin kullandığı güç kaynaklarını uyguladığı düşünülmektedir (Koçel, 2005). Bir topluluk içerisinde yer alan bireyler hedeflerine ulaşmaya çalışırken topluluk içerisinde yer alan diğer bireyler özel bir gayret içerine girebilmektedirler. Spor alanında bu bireyler antrenörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor ortamı içerisinde bulunan bireylerin yaşamları boyunca etkileneceği fizyolojik ve psikolojik etkilere sebep olmaktadır. Bu etkiler sporun karakterini geliştirmeye, eleştirel düşünmeyi sağlamaya yardımcı olmaktadır (Kaplan ve Akyüz, 2020). Bundan dolayı antrenörlerin sahip oldukları rolleri baskın bir şekilde sporcuların üzerinde gerçekleştirme ihtimalleri bulunmaktadır. Ancak otoriter olan antrenörlere karşı sporcular, antrenörlerinin liderlik hissiyatını vereceğini ve takımın hedeflerine ulaşmada başarılı olacağını umut etmeye devam ederler (Kim, Choi ve Vandenberghe, 2018). Antrenörlerin liderliği etkili bir şekilde yapabilmek için başarıyı üstlendiği gibi başarısız olunan durumları üstlenmesi, yapılan antrenmanların sırasında sporculara zamanında geri dönüş sağlaması ve müsabaka öncesi ve sonrasında iyi stratejiler geliştirmesi ve sporcularına anlatmak istediği her şeyi açık ve net bir şekilde anlatması gerekmektedir. Spor alanında liderlik olgusu, “sporcuları veya takımları istenen hedeflere ulaşmada yönlendirme ve sporculara etki edilen bir süreç” olarak tanımlanmaktadır. Spor ortamı içerisinde liderler ve onları takip eden sporcuları ilgilendiren birden fazla durum bulunmaktadır. Özellikle antrenörlerin liderlik ile ilgili bilgiye, yeteneğe ve ihtiyaç duyulan davranışlara sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Sporda liderlik olgusu, antrenörlerin hedeflere ulaşmada vermiş olduğu kararların oluşum süreci, ortaya koyduğu davranışlar, sporcuların motivasyonunu arttırmak için kullanmış oldukları yöntemler ve sporcular ile kurulan

iletişim gibi çok boyutlu bir süreci kapsamaktadır (Horn, 1992).

Literatüre bakıldığı zaman spor ortamında yer alan önemli unsurlardan biri olan antrenörlerin liderlik davranışlarının bazı değişkenler açısından incelendiği pek çok çalışma görmek mümkündür. Son yıllarda ortaya konulan çalışmalarda ise liderlik özelliği taşıyan antrenörlerin sporcular üzerinde oluşturduğu etki, takıma olan bağlılığa etkileri ve takıma olan bağlılığı olan etkileri incelenmiştir (Çelik, 2011).

Bu bağlamda bu araştırmanın amacı Diyarbakır ilinde bulunan basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerini bazı değişkenlere göre incelemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerini tespit etmek için yapılan bu çalışmada, “geçmişten bugüne devam etmekte olan bir olgu ya da olayı olduğu şekliyle aktarmayı amaçlayan ve araştırmaya konu olan durum için, bireyin veya nesnenin, var olduğu gibi betimlenmeye çalışıldığı” tarama modeli uygulanmıştır (Karasar, 2009).

Araştırmanın Amacı: Diyarbakır ilinde bulunan basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimleri bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Grubu: Araştırma tasarlandığı üzere Diyarbakır ilinde bulunan basketbol antrenörlerinden oluşmaktadır. Araştırmayı 135 kadın, 110 erkek toplam 245 basketbol antrenörü oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları: Bu çalışmada, araştırma amacına uyumlu bir şekilde araştırmacı tarafından çalışmanın tasarımına göre oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ve Çok Yönlü Liderlik Yönelimi Ölçeği (ÇYLYÖ) uygulanmıştır. Çalışmada uygulanan ölçme araçlarına yönelik bilgiler aşağıda verilmektedir.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmanın hedefine ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu, sporculara yönelik demografik bilgiler edinmek üzere cinsiyet, yaş, gelir durumu ve antrenörlük yılına ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla hazırlanmıştır.

Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği (ÇYLYÖ): Çok Yönlü Liderlik Yönelimleri Ölçeği; Dursun, Günay ve Yenel (15) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 4 alt boyutta ve 5’li likert tipte derecelendirilmiştir. 19 maddeden oluşan ölçeğin güvenilirliğine yönelik Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı; “Politik Liderlik” için 0,80, “İnsan Kaynaklı Liderlik” için 0,73, “Karizmatik Liderlik” için 0,74 ve “Yapısal Liderlik” için ise 0,72 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin bütünü için Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,85’dir. Bu çalışmada ise, ölçeğin bütününe ilişkin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı 0,91, “Politik Liderlik” için 0,76, “İnsan Kaynaklı

Liderlik” için 0,68, “Karizmatik Liderlik” için 0,78 ve “Yapısal Liderlik” için ise 0,68’dir.

Verilerin Toplanması: Ölçek ve kişisel bilgi formu, amaçlı örnekleme yöntemi uygulanarak araştırmada yer alan Diyarbakır ilindeki basketbol antrenörlerine çevrim içi yöntem ile uygulanmıştır.

Verilerin Analizi: Araştırmada edinilen verilerin analiz sonucu incelenerek, normallik testi sonuçları doğrultusunda araştırma desenine uygun bir şekilde ve istatistiksel varsayımlar dikkate alınarak (Alpar, 2010), bu çalışmada betimsel istatistik yöntemleri ile bağımsız örneklerde t-testi ve tek yönlü varyans analizi yöntemleri uygulanmıştır. Analizler SPSS.22 paket programında incelenmiş ve çalışmada anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan basketbol antrenörlerine ait demografik bilgiler ve uygulanan ölçüğe ilişkin istatistiksel sonuçlar aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1: Basketbol Antrenörlerinin Demografik Değişkenlerine Yönelik Bulgular

Değişkenler	Gruplar	n	%
Yaş	19-26 Yaş	75	30,6
	27-34 Yaş	103	42
	35 Yaş ve üstü	67	27,4
	Toplam	245	100
Cinsiyet	Kadın	135	55,1
	Erkek	110	44,9
	Toplam	245	100
Gelir Durumu	Düşük	26	10,6
	Orta	167	68,2
	Yüksek	52	21,2
	Toplam	245	100
Antrenörlük Yılı	1-5 Yıl	171	69,8
	6-10 Yıl	62	25,3
	11 Yıl ve üstü	12	4,9
	Toplam	245	100

Araştırmamıza %30,6’sı 19-26 yaş arasında, %42’si 27-34 yaş arasında ve %27,4’ü de 35 yaş ve üstü basketbol antrenörleri katılmıştır. Bu antrenörlerin %55,1’i kadın ve %44,9’u da erkeklerden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan basketbol antrenörlerinin gelir durumuna baktığımızda %10,6’sının düşük, %68,2’sinin orta ve %21,2’sinin de yüksek gelirli olduğu görülmektedir. Araştırmamıza katılan basketbol antrenörlerinin %69,8’i 1-5 yıl arasında, %25,3’ü 6-10 yıl arasında ve %4,9’u da 11 yıl ve üstünde antrenörlük yapmış olduklarını belirtmişlerdir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda basketbol antrenörlerinin yaş değişkenine göre çok yönlü liderlik yönelimi ölçeğine vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda ölçeğin toplamında ve alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p > 0,05$).

Tablo 2: Basketbol Antrenörlerinin Yaş Değişkenine Göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimi Ölçeği (ÇYLYÖ) ve Alt Boyutlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Yaş	n	\bar{X}	ss	f	p
Politik Liderlik	19-26 Yaş	75	23,15	2,16	1,36	0,26
	27-34 Yaş	103	22,69	2,68		
	35 Yaş ve üstü	67	22,45	2,92		
İnsan Kaynaklı Liderlik	19-26 Yaş	75	23,09	1,65	0,46	0,64
	27-34 Yaş	103	22,78	2,39		
	35 Yaş ve üstü	67	23	2,68		
Karizmatik Liderlik	19-26 Yaş	75	23,59	1,73	2,22	0,11
	27-34 Yaş	103	22,84	2,58		
	35 Yaş ve üstü	67	22,84	3,20		
Yapısal Liderlik	19-26 Yaş	75	18,23	1,69	0,05	0,95
	27-34 Yaş	103	18,14	2,18		
	35 Yaş ve üstü	67	18,16	1,86		
ÇYLYÖ (Toplam)	19-26 Yaş	75	88,05	5,94	0,99	0,37
	27-34 Yaş	103	86,45	8,77		
	35 Yaş ve üstü	67	86,45	9,47		

Tablo 3: Basketbol Antrenörlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimi Ölçeği (ÇYLYÖ) ve Alt Boyutlarına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Cinsiyet	n	\bar{X}	ss	t	df	p
Politik Liderlik	Kadın	135	22,63	2,62	0,89	243	0,97
	Erkek	110	22,93	2,60			
İnsan Kaynaklı Liderlik	Kadın	135	22,96	2,03	0,16	243	0,20
	Erkek	110	22,91	2,56			
Karizmatik Liderlik	Kadın	135	23,04	2,45	0,22	243	0,59
	Erkek	110	23,11	2,71			
Yapısal Liderlik	Kadın	135	18,08	1,98	0,80	243	0,71
	Erkek	110	18,28	1,90			
ÇYLYÖ (Toplam)	Kadın	135	86,70	7,89	0,50	243	0,69
	Erkek	110	87,23	8,66			

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda basketbol antrenörlerinin cinsiyet değişkenine göre çok yönlü liderlik yönelimi ölçeğine vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda ölçeğin toplamında ve alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 4: Basketbol Antrenörlerinin Gelir Durumu Değişkenine Göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimi Ölçeği (ÇYLYÖ) ve Alt Boyutlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gelir Durumu	n	\bar{X}	ss	f	p
Politik Liderlik	Düşük	26	22,69	2,43	0,62	0,54
	Orta	167	22,88	2,47		
	Yüksek	52	22,42	3,11		
İnsan Kaynaklı Liderlik	Düşük	26	23,04	1,95	1,55	0,21
	Orta	167	23,07	2,05		
	Yüksek	52	22,44	2,99		
Karizmatik Liderlik	Düşük	26	23,54	1,90	2,08	0,13
	Orta	167	23,19	2,43		
	Yüksek	52	22,46	3,17		
Yapısal Liderlik	Düşük	26	18,19	1,58	0,63	0,53
	Orta	167	18,25	1,96		
	Yüksek	52	17,90	2,08		
ÇYLYÖ (Toplam)	Düşük	26	87,46	6,65	1,43	0,24
	Orta	167	87,39	7,73		
	Yüksek	52	85,23	10,20		

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda basketbol antrenörlerinin gelir durumu değişkenine göre çok yönlü liderlik yönelimi ölçeğine vermiş oldukları cevaplar

doğrultusunda ölçeğin toplamında ve alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

Tablo 5: Basketbol Antrenörlerinin Antrenörlük Yılı Değişkenine Göre Çok Yönlü Liderlik Yönelimi Ölçeği (ÇYLYÖ) ve Alt Boyutlarına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Antrenörlük Yılı	n	\bar{X}	ss	f	p
Politik Liderlik	1-5 Yıl	171	22,76	2,53	0,38	0,68
	6-10 Yıl	62	22,89	2,53		
	11 Yıl ve üstü	12	22,17	3,99		
İnsan Kaynaklı Liderlik	1-5 Yıl	171	22,96	2,12	1,10	0,34
	6-10 Yıl	62	23,05	2,40		
	11 Yıl ve üstü	12	22	3,52		
Karizmatik Liderlik	1-5 Yıl	171	23,18	2,39	2,20	0,11
	6-10 Yıl	62	23,05	2,40		
	11 Yıl ve üstü	12	21,58	4,85		
Yapısal Liderlik	1-5 Yıl	171	18,09	1,97	0,81	0,45
	6-10 Yıl	62	18,44	1,77		
	11 Yıl ve üstü	12	17,92	2,47		
ÇYLYÖ (Toplam)	1-5 Yıl	171	86,99	7,89	1,06	0,35
	6-10 Yıl	62	87,42	7,79		
	11 Yıl ve üstü	12	83,67	13,80		

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda basketbol antrenörlerinin antrenörlük yılı değişkenine göre çok yönlü liderlik yönelimi ölçeğine vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda ölçeğin toplamında ve alt boyutlarında herhangi bir anlamlı farklılık tespit edilememiştir ($p>0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma Diyarbakır şehrinde yer alan basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerini bazı değişkenlere göre incelemeyi ve araştırmanın bağımsız değişkenleri üzerinde etkisini belirlemek için araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formunda bulunan cinsiyet, yaş, antrenörlük meslek yaşı ve gelir durumu dikkate alınarak katılımcıların liderlik yönelimleri arasında bulunan ilişkiden doğan sonuçların tartışılması amaçlanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilere baktığımızda cinsiyet değişkenine göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde cinsiyetin bir rolünün olmadığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde çalışmamıza paralellik gösteren birçok çalışma bulunmaktadır. Bunlardan Güllü ve Arslan'ın (2009) beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik özelliklerinin bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi çalışmasında cinsiyetin beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik özellikleri üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Memişoğlu ve Çakır (2015) da beden eğitimi öğretmenleri liderlik özelliklerini inceledikleri çalışmada cinsiyet ile liderlik özellikleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığını tespit etmiştir. Bu sonuçlar çalışmamızı destekler niteliktedir. Dinçer (2012) ise ilköğretim ve liselerde görev yapan beden eğitimi öğretmenleri ile üniversitelerin beden eğitimi ve spor yükseköğretiminde görev yapan öğretim elemanlarının liderlik özellikleri üzerine durduğu araştırmasında cinsiyet ile liderlik özellikleri arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. Bu çalışmamızın aksine bir

sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca çalışmamızın aksine Uğur (2017) yaptığı çalışmada cinsiyet ile politik liderlik alt boyutu arasında, Özdenk (2015) yaptığı çalışmada cinsiyet ile yapısal liderlik alt boyutu arasında ve Aygün (2018) yaptığı çalışmada cinsiyet ile insan kaynaklı liderlik alt boyutu arasında anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir.

Araştırmada elde edilen verilere baktığımızda yaş değişkenine göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde yaşın bir rolünün olmadığı söylenebilir. Literatür incelendiğinde Senger (2014) yapmış olduğu çalışmada yaş ile liderlik yönelimi arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Bu da çalışmamızı destekler niteliktedir. Aynı şekilde Kadak (2008) ve Akçadağ (2008) da yapmış oldukları çalışmalarda yaşın liderlik yönelimi üzerinde bir etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Erkmen (2007) yapmış olduğu çalışmada yaş ile liderlik yönelimi arasında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Bu sonuç çalışmamızın aksini belirtmektedir. Benzer şekilde Aytekin (2014) ve Arslan ve Uslu (2014) da yaptıkları çalışmalarda yaş ile liderlik yönelimi arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir.

Araştırmada elde edilen verilere baktığımızda gelir durumu değişkenine göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde gelir durumunun bir rolünün olmadığı söylenebilir. Literatüre baktığımızda Toklu (2010) tenis antrenörleri üzerine yaptığı çalışmada gelir durumunun liderlik yönelimi üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç çalışmamızı destekler niteliktedir. Atçı (2018) ise öğretmenler üzerinde yapmış olduğu çalışmada gelir durumunun liderlik yönelimi üzerinde bir etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çalışmamızda ortaya çıkan sonucun aksine olan bu çalışmada gelir durumu düşük olan öğretmenlerin, gelir durumu yüksek olan öğretmenlere göre daha fazla liderlik yönelimi gösterdiği tespit edilmiştir.

Araştırmada elde edilen verilere baktığımızda antrenörlük yılı değişkenine göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuca göre basketbol antrenörlerinin liderlik yönelimlerinde antrenörlük yılının bir etkisi olmadığı söylenebilir. Literatüre bakıldığında Senger (2014) yapmış olduğu çalışmada antrenörlük yılı ile liderlik yönelimi arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Bu da çalışmamızı destekler niteliktedir. Aynı şekilde Kiriş (2013) ve Gün (2012) yapmış oldukları çalışmalarda antrenörlük yılı ile liderlik yönelimi arasında herhangi bir anlamlı farklılık tespit etmemişlerdir. Literatürde yer alan diğer çalışmalara baktığımızda Dereli (2003), Mcardle (2008), Kılınc ve Receptoğlu (2013), Çelik (2014) yapmış oldukları çalışmalarda antrenörlük yılının liderlik yönelimi üzerinde etkisinin olduğu sonucuna vararak çalışmamızın aksine sonuçlar bulmuşlardır.

Sonuç olarak Diyarbakır ilinde yer alan basketbol antrenörlerinin bazı değişkenlere göre liderlik yönelimlerinin incelendiği çalışmamızda, cinsiyetin, yaşın, gelir durumunun ve antrenörlük yılının araştırma grubunu oluşturan

antrenörlerin liderlik yönelimi üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Araştırmada incelenen değişkenlerin çok yönlü liderlik yönelimi ölçeğinin alt boyutları olan politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik alt boyutlarında vermiş oldukları cevapların ortalamalarına bakıldığında bütün alt boyutlarda yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçlardan yola çıkarak araştırmaya katılmış olan basketbol antrenörlerinin politik liderlik, insan kaynaklı liderlik, karizmatik liderlik ve yapısal liderlik yönelimleri üzerinde, incelenen değişkenlerin tamamının bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Etik Metni: Bu makalede araştırma sürecinde, dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir. Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Karar No: 26.01.2023 - 438619

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranı: Bu çalışmada yazarın katkı oranı %100'dür.

Kaynaklar

- Akçadağ, S. (2008). Okul öncesi öğretmenlerinin liderlik davranışları ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Ankara ili örneği) Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Alpar, R. (2010). Spor, sağlık ve eğitim bilimlerinde uygulamalı istatistik ve geçerlik-güvenirlilik. Birinci Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık
- Arslan, F. (2013), Formatör ve Koordinatör Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Okul Müdürlerinden Algıladıkları Dönüşümsel Liderlik Stilleri İle Adanmışlık Düzeylerinin İlişkisi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi: Ankara.
- Arslan, H., Uslu, B. (2014). Öğretmen adaylarının liderlik yönelimlerinin incelenmesi. 07-09 Kasım 2013 (pp. 42-60). Marmara Üniversitesi, 8. Ulusal Eğitim Yönetimi Kongresi, İstanbul.
- Atçı, H. B. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin liderlik ve rol çatışmaları üzerine bir araştırma Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aygün, M. (2018). Buz hokeyi sporcularının duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin sportif sürekli kendine güven üzerine etkisi Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- Aytekin, H. (2014), Ortaöğretim okulu müdürlerinin öğretmenler tarafından algılanan durumsal liderlik stillerinin ve öğretimsel liderlik rollerinin arasındaki ilişkinin incelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Carrillo, R. A. (2019). The relationship factor in safety leadership: achieving success through employee engagement. Routledge Publisher, Abington.
- Cengiz, R. (2008), Profesyonel Futbol Kulübü Yöneticilerinin Dönüşümsel Liderlik Stilleri İle Kulüplerinin Örgüt Sağlığı ve Futbolcuların Yıldırma (Mobbing) Yaşamaları Arasındaki İlişki.(Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi: Ankara

- Çelik, V. O. (2011). Basketbol Oyuncularının Görüşlerine Göre Antrenörlerin Karizmatik Liderlik Özelliklerinin Takım Bütünlüğüne Etkisi, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir
- Çelik, O. B. (2014). Farklı liderlik stillerine sahip olan beden eğitimi öğretmenlerinin sınıf yönetimi davranışlarının incelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, V. O. (2016). Basketbol Antrenörlerinin Karizmatik Liderlik Algılarının Değerlendirilmesi. İÜ Spor Bilimleri Dergisi 2016, Cilt (Vol) 6, Sayı (No) 2.
- Dereli, M. (2003). A survey research of leadership styles of elementary school principles Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Diñçer, T. (2012). Edirne ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik davranışlarının değerlendirilmesi Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Edirne.
- Dursun, M., Günay, M., Yenel, İ. F. (2019). Çok yönlü liderlik yönelimleri ölçeği (ÇYLYÖ): geçerlik ve güvenilirlik çalışması. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 2(2), 333-347
- Erkmen, G. (2007). Selçuk Üniversitesi beden eğitimi ve spor yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin empatik eğilimlerinin sporda tercih ettikleri lider davranışları ile karşılaştırılması Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Güllü, M. & Arslan, C. (2009). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik stilleri. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 6 (11): 353-368.
- Gün, P. (2012). Okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zekâ yeterlikleri ile öğretimsel liderlik davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Gaziantep ili örneği) Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Horn, T. S. (1992). Advance In Sport Psychology, Human Kinetics Publishers Inc., 1992.
- Kadak, Z. (2008). İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin liderlik stilleri ile sınıf yönetimi arasındaki ilişkinin incelenmesi Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul
- Kaplan, E., & Akyüz, O. (2020). Futbolcuların başarı hedefleri ve spor karakterleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. IntJourExerPsysc, 2(2):82-90
- Karasar, N. (2009). Bilimsel araştırma yöntemi (19. bs). Ankara: Nobel yayın dağıtım.
- Kılınç, A. Ç. & Reçepoğlu, E. (2013). Ortaöğretim Okulu Öğretmenlerinin Öğretmen Liderliğine İlişkin Algı ve Beklentileri. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 3 (2): 175-215.
- Kim, D., Choi, D., Vandenberghe, C. (2018). "Goal-Focused Leadership, Leader-Member Exchange, and Task Performance: The Moderating Effects of Goal Orientations and Emotional Exhaustion", Journal of Business and Psychology, 33(5) 645-660.
- Kiriş, İ. (2013). İlkokul müdürlerinin dönüşümcü liderlik özelliklerini gösterme düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Adana ili örneği) Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi, Mersin.
- Koçel, T. (2005). İşletme Yöneticiliği: Yönetim ve Organizasyon Organizasyonlarda Davranış Klasik-Modern-Çağdaş ve Güncel Yaklaşımlar, Arıkan Basım Yayım Dağıtım LTD. ŞTİ., İstanbul.
- Mcardle, M. K. (2008). Leadership orientations of community college presidents and the administrators who report to them: a frame analysis Unpublished doctoral dissertation, University of Central Florida College of Education, Florida
- Memişoğlu, S. P. & Çakır, S. (2015). Anadolu liselerinde görev yapan öğretmenlerin liderlik stillerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4 (2): 13-23.
- Özdenk, S. (2015). Bireysel ve takım sporuyla uğraşan sporcular ile spor yapmayan bireylerin duygusal zekâ ve liderlik özelliklerinin incelenmesi Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Senger, K. (2014). Öğretmenlerin liderlik yönelim algılarının incelenmesi (Kars ili örneği) Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Thompson, M. D. (2000). Gender, leadership orientation, and effectiveness: Testing the theoretical models of Bolman & Deal and Quinn. Sex roles, 42(11-12), 969-992.
- Toklu, O. (2010). Tenis antrenörlerinde liderlik özellikleri ve öz yeterlilik arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Uğur, O. A. (2017). Beden eğitimi öğretmenlerinin liderlik davranışlarının iletişim becerileri ile ilişkisinin incelenmesi (Ankara ili örneği) Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Voight, M. (2015). Benefits of Leadership Development in Sport, Olympic Coach, 26:2, 40-44

EXTENDED ABSTRACT

Research Problem: When we look at the literature, it is possible to see many studies examining the leadership behaviors of coaches, one of the important elements in the sports environment, in terms of some variables. In recent studies, the effects of coaches with leadership characteristics on athletes, their effects on team commitment and their effects on team commitment have been examined. In this context, the aim of this research is to examine the leadership orientations of basketball coaches in Diyarbakır according to some variables.

Research Questions: Research Hypotheses;

1. Is there a significant difference in the leadership orientation of basketball coaches in Diyarbakır depending on their gender?
2. Is there a significant difference in leadership orientation depending on the age of basketball coaches in Diyarbakır?
3. Is there a significant difference in the leadership orientation of basketball coaches in Diyarbakır depending on their income levels?
4. Is there a significant difference in the leadership orientation of basketball coaches in Diyarbakır, depending on their years of coaching?

Literature Review: Leadership is a concept that is difficult to express in words, and researchers and thinkers have been discussing this concept for years. The concept of leadership is expressed through various words such as “position”, “force”, “influence”, “visionary”, “commanding”. Former University of Southern California President Dr. Steven Sample expressed the concept of a leader simply as “the person who follows him”. The phenomenon of leadership can be expressed as the process of directing the activities carried out by influencing individuals under certain conditions and reaching the desired goals in order to realize the goals of the individual or group. Leadership is a process related to the work of the leader. The leader, on the other hand, is regarded as the person who directs and influences his employees to act in line with the goals and objectives of the institution they are in. The process of influencing others on a subject constitutes the basis of leadership. In the process of influencing others in any subject, it is thought that individuals with leadership characteristics apply the power resources they use. While individuals in a community try to reach their goals, other individuals in the community can make a special effort. In the field of sports, these individuals appear as trainers. It causes physiological and psychological effects that individuals in the sports environment will be affected throughout their lives. These effects help to develop the character of the athlete and to provide critical thinking. Therefore, there is a possibility that the coaches will perform their roles dominantly on the athletes.

Methodology: In this research, which was conducted to determine the leadership orientations of basketball coaches in Diyarbakır, a scanning model was applied, "which aims to

convey a phenomenon or event that has been going on from the past to the present, and for the situation that is the subject of the research, the individual or the object is tried to be described as it exists". . In the study, a personal information form and the "Multidimensional Leadership Orientations Scale" developed by Dursun, Günay and Yenel (2019) were used to collect data about the gender, age, income status and coaching year of the participants, which was prepared by the researcher. Multidimensional Leadership Orientations Scale; It was developed by Dursun, Günay and Yenel (2019). The scale is graded in 4 sub-dimensions and 5-point Likert type. Cronbach Alpha internal consistency coefficient for the reliability of the 19-item scale; It was determined as 0.80 for “Political Leadership”, 0.73 for “Human-Based Leadership”, 0.74 for “Charismatic Leadership” and 0.72 for “Structural Leadership”. The Cronbach Alpha internal consistency coefficient for the whole scale is 0.85. In this study, Cronbach Alpha internal consistency coefficient for the whole scale was 0.91, for “Political Leadership” 0.76, for “Human Based Leadership” 0.68, for “Charismatic Leadership” 0.78 and for “Structural Leadership”. and 0.68. The research group consists of 135 female and 110 male basketball coaches in Diyarbakır. The scale and personal information form were applied to the basketball players who participated in the study with the online method using the purposeful sampling method. The data obtained as a result of the research were analyzed in the SPSS.22 package program. Descriptive statistics were used in the analysis of the data, t-test for independent groups was used in pairwise group comparisons, and one-way analysis of variance ANOVA test was used to compare multiple groups. The significance level of 0.05 was considered in the interpretation of the results.

Result and Conclusions: As a result of the statistical analyzes of the basketball coaches participating in the study, no significant difference was detected in the total and sub-dimensions of the scale, in line with the answers given by the basketball coaches to the multidimensional leadership orientation scale according to the age variable. As a result of the statistical analyzes, no significant difference was found in the total and sub-dimensions of the scale in line with the answers given by the basketball coaches to the multidimensional leadership orientation scale according to the gender variable. As a result of the statistical analyzes, no significant difference was found in the total and sub-dimensions of the scale in line with the answers given by the basketball coaches to the multidimensional leadership orientation scale according to the income status variable. As a result of the statistical analyzes, no significant difference was found in the total and sub-dimensions of the scale in line with the answers given by the basketball coaches to the multidimensional leadership orientation scale according to the variable of the coaching year. As a result, in our study in which the leadership orientations of basketball coaches in Diyarbakır province were examined according to some variables, it can be said that gender, age, income status and coaching year do not have an effect on the leadership orientation of the coaches who make up the research group.